

U AUŠVICU POD BROJEM 62183

„Lekar nije pregledao, već bi samo pogledao bolesnika, Li odredio ko ide na desnu, a ko na levu stranu. Jedna je značila život, a druga smrt...“ David Perlštajn je tako preživeo holokaust.

Svoje svedočenje izdiktirao je u pero sestri Ljerki Jagodić po povratku u Osijek 1945. Posle bratovljeve smrti, Ljerka je ovo svedočenje dostavila Jevrejskom istorijskom muzeju u kome je zavedeno pod br. KŽ – 715 od 8. juna 1987. godine.

U avgustu 1942, po nalogu zloglasnog krvnika Tolja, zajedno sa ostalim zatvorenici iz logora na Tenjskoj cesti, sproveden sam u zatvorenom vagonu u logor u Loborgradu. Tamo su odmah počela nemilosrdna mučenja, udaranja kundacima i debelim štapovima, tako da su zatočenici već u prvom delu svoga puta bili mrtvi umorni i bez nade. Iz Loborgrada smo uz batine i maltretiranje otpremljeni u zatvorenim vagonima u Aušvic. Putovanje je trajalo tri dana i tri noći. Za to vreme bilo nam je dozvoljeno da samo jednom izađemo iz vagona da obavimo nuždu i samo jednom nam je dodeljeno malo vode za piće.

Po dolasku u logor kad su vagoni otvoreni, u njih su kao divlje zveri nagrnuli esesovci sa štapovima i palicama i vikali: „Los, raus aus dem Wagon!“ Za tili čas su vagoni ispražnjeni, iako je u njima bilo ljudi na kraju snage i života. Odmah je izvršeno odvajanje muškaraca od žena i majki od dece. Nemoguće je zaboraviti očajnički plač majki za decom i dece za roditeljima. Sve molbe majki da ih ne razdvajaju od dece popraćene su pogrđnim rečima i udaranjem toljagama. Mnoge su odmah i dotučene.

Iz grupe koja je brojala četiri stotine ljudi izdvojeni su 45 muškaraca i 42 žene, a ostali, deca i stariji ljudi, sprovedeni su u logor Birkenau, udaljen dva kilometra od Aušvica, i tamo ugušeni gasom. Odabrani muškarci odvedeni su u logor, skinuti do gola, ošišani i obrijani. Čekali su 24 sata da dobiju logorsku odeću i matične brojeve koji su utetovirani na levu podlakticu. Brojeve su dobili samo oni zatočnici koji su bili predviđeni da bar za izvesno vreme ostanu živi. Ostali su likvidirani tako da za njima nije ostao nikakav trag. Tada sam ja, David Perlstajn, dobio broj 62183.

Neka deca su zadržana u životu da bi se na njima vršili pseudo medicinski eksperimenti. Snimak posle oslobođenja logora Aušvic: grupa dece koja je pokazivala tetovirani logorski broj na ruci

Život u stambenoj zgradi odvijao se pod nadzorom zapovednika bloka i sobnog starešine. Oni su bili takođe zatočnici, a glavno zaduženje im je bilo da uz batine i šikaniranje upoznaju nove zatočnike sa kućnim redom i disciplinom. Prve noći nije niko mogao da spava. Izmučeni glađu i žeđu, prepušteni teškim mislima i obuzeti tugom zbog izgubljenih najbližih plakali su bez suza.

Dodelili su me grupi od pedeset zatočnika koji su radili na istovaru delova za stambene barake. Rad je obavljan uz prisustvo SS Komandofirera i nadglednika koji je imao naziv „kapo“. Obično su to bili nemački zatočnici kriminalci sa debelim štapovima. Oni su logoraše redovno tukli dva puta: jednom pri silasku s kamiona, drugi put pri penjanju u kamione. Razloga za udaranje nije bilo; nije ga trebalo ni biti, ali su oni tim postupkom održavali svoj privilegovan položaj. Hrana je bila

veoma loša: ujutro crna voda koja se zvala kafa, ili smeđa voda koja se zvala čaj. U podne topla voda bez soli i zaprške u kojoj su plivale neoprane i nedokuvane ljuske od krompira – što se zvalo supa. Glad je terala ljude da nastoje da dobiju supu što kasnije, sa dna kazana, jer je tada bila gušća zbog ljusaka i blata. Naveče smo dobijali 250 grama nečega što se zvalo hleb sa nekim minimalnim dodatkom.

Od gladi, mučenja, teškog rada i nepodnošljivih uslova života, mnogi zatočenici su oboleli. Javljanje na pregled kod lekara esesovca značilo je stajanje u redu pred bolnicom u grupi od 150 ljudi, sasvim nag na snegu. Lekar nije pregledao, već bi samo pogledao bolesnika i odredio ko treba da ide na desnu, a ko na levu stranu. Jedna je značila život, a druga smrt. Ležanje u bolnici nije uvek značilo život, jer su esesovci obilazili bolnicu i po unapred određenom broju birali žrtve za gasne komore.

Po izlasku iz bolnice imao sam 39 kilograma i jedva sam hodao. Srećom sam naišao na zemljake koji su me odveli nekom bivšem španskom borcu, a on me je smestio u stolarsku radionicu. Tu sam ostao zaposlen sve do evakuacije logora koja je započela 18. januara 1945. godine.

Logor Aušvic je bio opasan visokim betonskim zidom, a sa unutrašnje strane je bila ograda od bodljikave žice pod visokim električnim naponom. Mnogi ljudi su na toj žici okončali svoje muke i patnje. Proces „fergasovanja“ ili gušenja plinom zbivao se u obližnjem logoru Birkenau. Pred jednom velikom zgradom koja je bila okružena parkom, zatočenički orkestar je održavao koncert uvek kad su stizali transporti. Tu su zatočenici puštani iz vagona. Mala deca su dobijala bombone ili druge poslastice, a odrasli svežu vodu za piće. Svima je bilo rečeno da sledi kupanje i da se formiraju grupe od po 200 lica. Dobili bi sapun i peškir i tada bili upućeni u prostoriju za „tuširanje“. Kad bi poslednji prekoračio prag, vrata bi se hermetički zatvorila. Nakon nekoliko minuta otvarana su vrata na suprotnoj strani gde je čekalo 200 zatočenika iz Sonder-komande sa vagonetima u koje su ubacivali leševe i gurali vagonete do prvog krematorijuma udaljenog 50 metara. Tamo su spaljivani i pretvarani u pepeo. Za to vreme je orkestar u parku svirao i „razveseljavao“ jadnike za sledeći turnus.

U Birkenauu su bile tri zgrade za gušenje plinom, zatim četiri krematorijuma i još nekoliko velikih jama za bacanje i spaljivanje živih zatočenika, naročito onih koji su u junu 1944. stizali iz Mađarske pošto krematorijumi nisu uspevali da „obrade“ toliki broj žrtava. U Aušvicu

je postojao i naučni institut u kome su vršeni najsumanutiji eksperimenti na živim ljudima koji su ubrzo umirali u mukama.

U januaru 1945, kad je započela ofanziva Crvene armije, evakuisano je 8 000 zatvorenika iz Aušvica. Krenuli su pešice prema logoru Mauthauzen, a marš po snegu i hladnoći trajao je četiri dana i četiri noći. Zatim su potrpani u otvorene vagona. Usled teške zime, gladi, iscrpljenosti i slabo odeveni, mnogi su putem stradali.

U Mauthauzenu su logoraši radili za tvornicu aviona „Meseršmit“ po 12 sati dnevno u smenama od po 3 000 ljudi. Zbog pretrpanosti logora, uslovi smeštaja su bili krajnje nepogodni, hrane sve manje, rad sve teži, a uz to su sledila teška zlostavljanja. Sve je to trajalo do 5. maja 1945, kada smo mi malobrojni koji smo preživeli najzad dočekali oslobođenje.